

PAARD

JAARVERSLAG 2023

ALGEMEEN

2023 was het eerste volledige jaar na de coronacrisis en wat zich in het tweede deel van 2022 al aftekende werd voortgezet: bezoekerscijfers waren ongekend hoog en leverden PAARD een bezoekersrecord van 299.236 op.

De wetenschap dat mensen nog altijd graag naar concerten, festivals en clubnachten wilden gaan zorgde voor nog meer zelfvertrouwen en zelfbewustzijn binnen de PAARD-organisatie. Wat we doen, doen we goed.

2023 voelde niet alleen door het ontbreken van beperkende (corona)maatregelen als een nieuwe start. Op essentiële functies (m.n. binnen het programmateam) werden nieuwe mensen aangenomen en we bogen ons over de verwoording van de toekomst van PAARD in het nieuwe beleidsplan voor de jaren 2025 tot en met 2028. De cultuurvisie van de gemeente Den Haag met daarnaast ook nog eens door de gemeente geïnstigeerde nachtvisie (waaraan PAARD actief heeft bijgedragen) inspireerde ons om nog verder na te denken over de periode tot en met 2032. Wat is in de toekomst de rol van PAARD

in Den Haag? Wat we doen, doen we weliswaar goed, maar kan altijd beter. Wat kunnen we leren van de periode tot en met 2023?

Hoewel onze eigen programmering in 2023 kwalitatief en kwantitatief snel op het oude niveau terugkeerde zagen we dat een aantal schakels in de Haagse popketen zwakker werden of helemaal verdwenen. Muziekcafés durfden minder risico te nemen of stopten zelfs. Veel organisatoren, zzz'ers en makers zijn in coronatijd iets anders gaan doen. Een vooruitstrevende club als Magazijn is inmiddels gesloten, The Life I Live is drastisch gekort op

hun subsidie en zelfs een iconisch Haags fenomeen als Parkpop is definitief opgehouden te bestaan.

We constateerden derhalve dat een flinke kwetsbaarheid de sector bedreigt, waardoor met name jonge makers minder kansen krijgen. Er zijn minder speelplekken, de kosten zijn gestegen en er bestaat druk om artiesten volgens de fair pay-norm te betalen, wat in de popsector – vanouds vooral met publieksinkomsten gefinancierd – niet makkelijk is. Daardoor dreigt een flinke

verschraving van het aanbod van popmuziek in de hele stad; dat moeten we de komende jaren het hoofd bieden.

Deze ontwikkelingen en de pandemie dwongen ons meer bewust te worden van onze rol en positie binnen de Haagse popketen en de verantwoordelijkheid die dat met zich meebrengt. Dat heeft geleid tot waardevolle, duurzame en vruchtbare samenwerkingen (waarover later meer). Zonder nieuwe creatieve spelers, jonge ondernemers en vernieuwende ontwikkelingen in de rafelranden zal PAARD niet kunnen behouden wat PAARD nu voor de stad betekent.

PAARD behoorde ook in 2023 (samen met Paradiso en

Melkweg in Amsterdam, SPOT in Groningen, Doornroosje in Nijmegen, Effenaar in Eindhoven, 013 in Tilburg, Tivoli/Vredenburg in Utrecht en Patronaat in Haarlem) tot de negen grootste poppodia in Nederland qua capaciteit en bezoekersaantallen. Met voornoemde en zestig andere podia en vijftien festivals zijn wij lid van de Vereniging Nederlandse Poppodia en Festivals (VNPFF), waarvan PAARD-directeur Majel Blonden bestuurslid is. Zij nam tevens deel aan de Fair Pay-ketenafel die een model-rekentool ontwerpt, waarmee carrièrefases voor artiesten kunnen worden bepaald.

SKY FELIZ © PARCFAL WERKMAN

PAARD: EEN HAAGSE PODIUM

PAARD speelt een essentiële rol in de Haagse popketen. We brachten opnieuw een vinyl-single uit met twee Haagse acts (Sky Feliz en Prins S. & De Geit) die we gedurende het hele jaar ondersteunden met het ontwikkelen van hun live-show, optredens in PAARD en Amare en het repeteren met vol PAARD-geluid en licht. PAARD stimuleerde (in samenwerking met Popradar) kleine initiatieven middels het geoormerkte POP-budget. Haagse organisaties werden onder meer gewezen op de mogelijkheden van dit budget tijdens het halfjaarlijkse Haags Overleg Popmuziek, waar alle relevante spelers van de Haagse popketen aan konden schuiven.

De kerntaak van PAARD was en blijft hierbij het samenstellen en tot bloei brengen van concerten en nachtprogrammering. Primair doen we dat in onze zalen aan de Prinsegracht, maar ook in Amare en op andere locaties. De festivals Rewire, Sniester, Gnawa Den Haag, HINK, Paard van Stal, Grauzone en Supafly waren voor PAARD de ankerpunten in de programmering van 2023: programma's waarmee we een krachtige niche bedienden en ons inhoudelijk onderscheidden.

Daarnaast bleven wij in Den Haag dé plek waar je de grote Nederlandse (Dirty Daddies, Flemming, Blanks, Navarone, Prins S. & De Geit, Son Mieux, Rondé, Edwin Evers Band, Floor Jansen, BLØF, Froukje, Wende, Kraak & Smaak, Frank Boeijens, Karsu, Rolf Sanchez, Ilse de Lange, Jett Rebel, S10) en buitenlandse acts van vroeger (Marc Almond, Fun Lovin' Criminals, Front Line Assembly, Kid Creole & The Coconuts, Holly Johnson, Starsailor) en nu (dEUS, K's Choice, Fat Freddy's Drop, Trentemøller, Gavin James, Marc Broussard, Gavin DeGraw, Warhaus, Shantel) kon zien. Wanneer het muzikaal relevant is zijn ook tribute-bands als The Sound Undercover, Thin White Duke, The Cosmic Carnival (Fleetwood Mac), The Fortunate Suns (CCR) en Dire Straits Experience in het programma-aanbod opgenomen.

De in corona-tijd middels een convenant bevestigde samenwerking met Amare zorgde in 2023 voor uitverkochte optredens van Pixies en Swans en betrokkenheid bij de promotie van concerten van Raccoon, Domy & JD Beck, Barbara Pravi en Richard Bona. Daarmee werd de ambitie om 10 shows voor 10.000 bezoekers te realiseren weliswaar niet gehaald, maar werd wel een basis gelegd waarop vanaf 2024 voortgebouwd kan worden.

NIET REGULIERE PROGRAMMERING

In 2023 programmeerden we onder de noemer (of 'tag') Horizon shows die de spannende rafelrandjes van de muziek opzochten: van elektronica, niet-westerse muziek, neo-klassiek tot aan vernieuwende indie-bands. Denk hierbij onder andere aan Water From Your Eyes, een band die hoog

in menig jaarlijstje eindigde, de ambient meets techno songs van Fejka, de neo-klassieke pianiste Eydis Evensin en de oude elektronische helden van Tangerine Dream.

PAARD functioneerde ook in 2023 als broedplaats voor jong talent dat we vaak in een vroeg stadium een speelplek boden (bijv. in Paardcafé) maar ook bijstonden met advies en faciliteiten. Met ons programma zorgden we tevens voor een positieve impuls aan de aantrekkelijkheid van de stad. We droegen dit nationaal en internationaal uit en werkten samen met tal van partijen, uiteenlopend van Musicon, Orisun Studio en Popradar tot Rewire, The Life I Live en Amare. Mede daardoor staat Den Haag op de kaart als één van de meest vooraanstaande popsteden van Nederland en tellen we ook internationaal mee.

PUBLIEKSBEREIK

De typische bezoeker van PAARD is niet in één beeld te vangen, wat juist de kracht van PAARD is. Voor de clubganger biedt PAARD een heel andere ervaring dan voor de concertbezoeker of de bezoeker van, zeg, Symphonic Junction. Deze diverse doelgroepen, die weliswaar in dezelfde stad wonen, bevinden zich in verschillende sociale kringen en worden bediend door uiteenlopende (digitale) algoritmes: een fenomeen dat we soms als moderne verzuijing beschouwen. Ondanks deze verschillen streeft PAARD ernaar een zo divers en groot mogelijk publiek bewust te maken van het programma-aanbod, op dit nu via posters, e-mails of advertenties gebeurt.

Onze marketingstrategie begint met een brede aanpak: we zijn overal zichtbaar (van straatposters tot online platformen en mediareclame), om zo veel mogelijk mensen te bereiken voor onze concerten en clubavonden. Vervolgens hanteren we een meer gerichte aanpak. Ons marketingteam werkt nauw samen met het programmateam om een mix van muziekgenres, doelgroepen en stijlen samen te voegen in ongeveer vijftien marketingtrechters (,tags'). Hierbij duiken we dieper in langdurige community-building en klantenbinding, waarbij we ons specifiek richten op het cultiveren van onze diverse gemeenschappen binnen Den Haag.

PAARD is ook in 2023 aanjager van het Haags Overleg Popmuziek. Op marketinggebied nam PAARD deel aan de Marketingkamer Den Haag, het orgaan dat de marketeers van de Haagse podia en festivals met elkaar in verbinding brengt. Op directieniveau nam PAARD deel aan het Haags Cultuuroverleg (HCO), het overlegorgaan voor professionele culturele instellingen in Den Haag die actief zijn op het gebied van podiumkunsten en festivals.

MAATSCHAPPELIJK BELANG EN SAMENWERKINGEN IN DEN HAAG

Beginnende dance-organisaties konden hun eerste stappen zetten middels een conceptenwedstrijd. Daaruit ontstond onder meer Mulatu Listening Bar, een relaxte manier van uitgaan en nieuwe muziek ontdekken. We betrokken veel partners uit de nachtcultuur bij het door PAARD geïnitieerde Clubhopping, waarbij je met één (gratis) ticket meerdere nachtoplocaties kon bezoeken; een showcase van het Haagse nachtleven.

PAARD bestendigde in 2023 samenwerkingsverbanden met tal van partners, zoals The Hague Black Experience, waarmee we (middels Free Heri Heri) Keji Koti herdachten en vierden. Sinds het najaar 2022 zijn wij sponsor van Quiet Nederland, bedoeld om de (stille) armoede in Nederland te verlichten. De posters van de Campagne Straatintimidatie en Ben Je Oke, een campagne tegen seksuele intimidatie, hingen op diverse plekken in PAARD. PAARD organiseerde Safer Clubbing-trainingen van Sex Matters over hoe medewerkers om kunnen gaan met ongewenst gedrag, we waren host voor de (groeps)activiteiten van VTV die bedoeld zijn voor mensen met een beperking en bij nachtprogramma hadden we geregeld een informatiestand van Unity drugsvoorlichting.

Via de JINC-bliksemstages enthousiasmeerden wij leerlingen van basisscholen en de onderbouw van middelbare scholen voor het vak van licht- of geluidstechnicus bij een poppodium. Met de Stichting Backstage Pass richtten we ons daarbij specifiek op meisjes en jonge vrouwen.

Voor de oudere doelgroep ondersteunde PAARD het concept Still Alive And Kicking (in samenwerking met Stichting Rockodons, Musicon en Popschool Remco Visser), waarin zestigplussers professionele coaching en optredens aangeboden kregen. Het netwerkvent New Best Friends kreeg een voortzetting in de Businessclub van PAARD, die in 2023 een ledenaantal van 14 bereikte.

Op programmagebied waren er samenwerkingsverbanden met een veelvoud aan Haagse spelers.

Met het Residentieorkest programmeerden we in onze serie Symphonic Junction bijzondere genre-overslijgende programma's met Haagse coryfeeën Supersister, Roos Meijer en Tess Merlot.

Met Haagsch College maakten we boeiende programma's met gasten als Beatrice de Graaf en Lammert Kamphuis, rondom Europese politiek en waarin actualiteit samengaat met debat en disciplines als journalistiek, filosofie, literatuur en theater.

Samen met Stichting Cultureel Jongeren Geluid, Korzo Theater, Het Nationale Theater en Amare organiseerden we een optreden van Tamikrest in het kader van Gnawa Den Haag, een festival rondom Noord-Afrikaanse soefi-cultuur en de tranceachtige muziek die daarbij hoort.

PAARD programmeerde buiten het eigen pand een evenement als 'Sniester en ging de samenwerking aan met festivals als Grauzone en Rewire.

We droegen met een editie van Mensen Zeggen Dingen bij aan Literatuurfestival Writers Unlimited, met de voorstelling 'Meneertje Slodde en Vos' aan Festival de Betovering en organiseerden met The Black Hague Experience een festivalnacht in het kader van Keiji Koti, In het kader van Dag in de Branding programmeerden we een performance van Bas Jan Bollen en bij drumfestival Herfstfest waren onder andere topdrummers Virgil Donati en Anika Nilles te gast.

Met Stichting Projazz werkte PAARD samen ten behoeve van de jazzprogrammering in de stad en programmeerden we onder meer Tijn Wybenga en AM:OK., Jef Neve, José James, Alfa Mist, het pianotrio The Bad Plus, Nederlandse held Benjamin Herman, Fred Wesley en de brass punkers Lucky Chops.

Met het Koninklijk Conservatorium (tevens samenwerkingspartner bij veel jazzconcerten) en Projazz werden in Paardcafé de Synergy Sessions met geïmproviseerde muziek geïntroduceerd.

Muziekscholen als Ready2Play, Carrera's Muziekatelier en Popschool Den Haag hielden bandavonden voor muzikanten in het Paardcafé.

PAARD werkte op programmatisch en publicitair niveau samen met AIGHT/Haags Hiphop Centrum. Aight is bij uitstek een organisatie waar ervaren makers jonge talenten mee op sleeptouw nemen. Die crossover tussen old school hiphop en de nieuwe(re) garde is belangrijk, want het is een manier om jongeren te enthousiasmeren voor (live)hiphop. In het 50e verjaardagsjaar van hiphop deden we naast de hedendaagse Nederlandse hiphop shows (Kouroush, Fresku, Opposites en de Haagse Rhema & Bethel) een aantal zeer succesvolle klassieke hiphop shows met artiesten als Grandmaster Flash, Lords of The Underground en Non Phixion.

Met de in hiphop veel gesampelde Rob & Flammer Dance Band, Malinese ster Fatoumata Diawara, woestijnrockers Tamikrest en de door het grote publiek opgepikte Malinese blues-gitarist Vieux Farka Toure gaven we ook ruimte aan niet-westerse muziek waarbij zowel Vieux als Fatoumata voor uitverkochte concerten zorgden.

Roots en boots: van klassieke blues tot aan Americana stonden o.a. Poppa Chubby, Livin Blues, Laurence Jones, Marc Brossaard, The Delines en Mike Zito in Paard.

FESTIVALS

PAARD participeert als producent, adviseur en programma-partner bij festivals als Grauzone, Rewire, Gnawa, Dag in de Branding en Sniester. Elk jaar aan het begin van het nieuwe seizoen biedt Paard Van Stal een overzicht van de bandbreedte die PAARD programmeert en is het festival met gratis entree een uitnodiging voor de stad om daarnaar te komen kijken. Dit jaar stonden daar The Bug Club (indie rock), Gilla Band (Post-

punk), The Kiffness (Electronische parodie), Maurino (Future Latin) en Sans Soucis (Queer-soul) in de line-up.

In 2023 was er een tweede editie van SupaFly festival, dat de stand van zaken in soul, r&b, warme hiphop en daaraan gerelateerde muzieksoorten laat zien. Dit jaar stonden op SupaFly o.a. Nederlandse ster in wording, Full Crate & Band, talent Hatoon & de UK R & B artiest James Vickery geprogrammeerd.

Het jaar werd afgesloten met een nieuwe editie van HINK, een festival dat zich richt op actuele ontwikkelingen in de popmuziek. In 2023 was de thematiek gewijd aan post-punk en avontuurlijke gitaarmuziek.

SPOKEN WORD EN VERDIEPING

PAARD participeert in SPREEEK, het stadsbrede initiatief om debat en gesprek onder de aandacht te brengen. Onze samenwerkingen met Haagsch College, onze programmering met Mensen Zeggen Dingen en het lachen-gieren-brullen-Haagse fenomeen Puur Gelul vallen hieronder. Sinds eind 2023 zijn we onder de naam Praatje PAARD een samenwerking met de Koninklijke Bibliotheek opgestart om meer verdieping aan het programma toe te voegen. Het idee is dat artiesten die in het Paard spelen in een soort zomergasten light concept geïnterviewd worden. Het concept werd in en samen met de Bibliotheek

georganiseerd en biedt de fans een kans om meer te weten te komen over hun favoriete artiest maar ook om zelf vragen te stellen. De avond bestaat uit een combi van interviews, muziek en eventueel beeld.

S10 © PARCIFAL WERKMAN

Een lang gekoesterde wens van PAARD om een samenwerking aan te gaan met het Filmhuis Den Haag kwam in december 2023 uit. Samen met filmfestival Black Soil, Het Filmhuis en Paard organiseerden we een avond rondom Fresku die bestond uit de film "Fresku en Teemong show", een interview met Fresku en Teemong in het filmhuis en een concert van Fresku in PAARD. Dit smaakte naar meer.

PAARD ALS CLUB

In 2023 heeft PAARD haar dance-/nachtprogrammering naar nieuwe hoogtes gestuwd, voortbouwend op het succesvolle fundament dat in 2022 is gelegd na het groene coronalicht. Met de introductie van een breed scala aan nieuwe en uiteenlopende concepten, waaronder Korean Night, Büyük Disko (fusie van traditionele Turkse muziek en moderne beats), Pretty Girls Like Trap Music en het queer concept Kaleidoscoop, heeft PAARD niet alleen haar aanbod verrijkt maar ook een significante toename in bezoekersaantallen gerealiseerd. Deze groei in publiek is het directe resultaat van onze innovatieve aanpak en nadruk op inclusie, waarbij

we een platform bieden voor een breed spectrum aan muziekgenres en leefstijlen.

De lancering van PAARD Concepts, waarbij inwoners van Den Haag hun eigen programma-ideeën konden indienen, resulteerde in drie winnende concepten die in 2024 elk met €1250 ondersteund zullen worden. Dit initiatief ondersteunt onze inzet voor gemeenschapsbetrokkenheid en creatieve programmering die onze stad weerspiegelt.

Night School is met steun van studentenorganisaties inmiddels uitgegroeid tot het grootste maandelijkse studentenfeest in Den Haag en trekt consistent meer dan 1000 dansende studenten.

De softlaunch van het driedaagse concept PAARD360 eind 2023 was een verrijkende ontwikkeling, waarbij de dj-booth centraal in de zaal werd geplaatst voor een immersive ervaring. Dit zorgde voor interactie tussen DJ's en publiek, met als hoogtepunt het publiek dat op het podium kon dansen tijdens de New Years Eve Party. Het bewees dat PAARD vooroploopt in het bieden van memorabele ervaringen.

Al met al heeft de avontuurlijke programmering en introductie van nieuwe concepten bij PAARD geleid tot een levendige kruisbestuiving tussen onze concerten en nachtprogrammering, en ons in staat gesteld een nog bredere publiek te bereiken. Door mensen samen te brengen met muziek en dans, bouwen we voort op onze missie om een gemeenschap te creëren die creativiteit, innovatie, en gedeelde ervaringen hoog in het vaandel draagt.

VERHUUR

PAARD is een gewilde locatie om te huren. In 2023 waren er veel succesvolle samenwerkingen. Zo hebben we nauw samengewerkt met de 3FM Awards, waarbij dé Nederlandse muziekprijzen werden uitgereikt. Met optredens van Son Mieux, Rondé en Prins S en de Geit was het een geslaagd feestje waarbij we de hele Nederlandse muzieksce­ne over de vloer hadden.

Ook hebben we ons ingezet voor maatschappelijke kwesties door samen te werken met organisaties zoals Proefdiervrij en de Hoge Raad der Nederlanden, waarbij we de PAARD-studio hebben ingezet voor het opnemen van een reeks podcasts.

Een belangrijk aandeel komt van organisaties die zich richten op het neerzetten van concerten van o.a. Oekraïense en Poolse artiesten, zoals Kult, Agnieszka Chylinska en The Hardkiss.

PAARD staat in Den Haag, dus bijna vanzelf is samengewerkt met de verschillende Ministeries, Ambassades en ondernemers die in Den Haag gevestigd zijn. Zo vierde de Mexicaanse Ambassade het jaarlijkse 'Día De La Independencia' in PAARD, nam het UWV de talkshow 'KRAP' bij ons op en vierde JongSZW het lustrum gala bij PAARD.

Een poppodium is meer dan alleen een zaal voor concerten, dat beseffen TV-producenten maar al te goed. In 2023 zijn o.a. Talpa, KRO-NCRV en RTL bij PAARD over de vloer geweest om opnames te maken voor College Tour, Better Than Ever, Het Perfecte Plaetje en My Tribute To The King.

Daarnaast zijn er succesvolle evenementen georganiseerd in samenwerking met verschillende middelbare scholen, Hogescholen en Universiteiten, zoals het Kerstgala van De Populier, het Zomerfeest van het Haags Montessori College, het Gala van de Haagse Hogeschool en de afsluiter van de introductieweek van Universiteit Leiden Campus Den Haag. Bij dit soort samenwerkingen zitten er vaak scholieren en/of studenten in de organisatie, waarbij zij al een eerste kennismaking hebben met het organiseren van evenementen.

Wij zijn er trots op dat er bij de afdeling verhuur regelmatig culturele verhueringen worden gedaan, waarbij uitgangspunt is om lokaal talent te bevorderen. Zo heeft Son Mieux de Grote Zaal gebruikt om zich voor te bereiden op hun uitverkochte clubtour. Daarnaast zijn er grote festivals geweest bij PAARD waarbij de focus ligt op talentontwikkeling, zoals Kunstbende en Boekids.

BEDRIJFSVOERING

De uitgesproken ambitie was om 248.250 bezoekers in 2023 te trekken. We realiseerden 299.236 bezoekers, waarvan;

- 228.610 bij concerten, dance-avonden en andere evenementen; en
- 15.523 bij festivals; en
- 55.103 bij Paardcafé-optredens en andere evenementen.

Daarmee zijn we in absolute aantallen de grootste podiumkunsten-aanbieder in Den Haag. Met name de festivals trekken bovendien een substantieel publiek van buiten de landsgrenzen naar PAARD en Den Haag. PAARD verdiende in 2023 74 % van de inkomsten zelf door middel van recettes en horeca-omzet. Daarmee zitten we nu iets boven ons niveau van 2019 (72%) en is PAARD een financieel gezonde organisatie.

FAIR PRACTICE

In 2023 hebben we alle betrokken popmakers een vergoeding geboden. We zijn ons er zeker van bewust dat de inkomenspositie van kunstenaars versterkt dient te worden (het zogeheten fair pay) om een gezonde popcultuur in stand te houden.

PAARD werkt al jaren met de cao Nederlandse Poppodia en Festivals. We volgen deze cao nauwgezet, informeren onze medewerkers hier actief over en nemen de sociale verplichtingen op ons. De honorering voor onze zpp'ers baseren wij op de cao-richtlijn en vergelijken we met andere podia. Voor wat betreft fair pay: laat voorop staan dat PAARD vindt dat alle makers fatsoenlijk betaald moeten worden en dat we ons solidair voelen met de pop acts die in onze programma's staan. Dat professionele makers die al jaren bezig zijn structureel onder het minimumloon opereren, is gewoon heel verkeerd. Maar we willen ook een nuance aanbrengen in een te gemakkelijke exercitie om volgens één stringente eendimensionale norm te honoreren. Want er zitten wel degelijk meer dimensies in het makerschap in de popmuziek.

PAARD vindt dat er voor iedere partij in het spectrum passende beloningen moeten zijn. Daarin staan we niet alleen: ook de Vereniging Nederlands Poppodia en Festival (VNPF) en de Popcoalitie (een platform van alle relevante spelers in de Nederlandse popmuziek) gaan daarvan uit.

Gemeenschappelijk is er de afgelopen jaren beleid ontwikkeld over wat fair is voor popmakers en waarover het laatste woord overigens nog niet gesproken is.

PAARD ziet vooral heil in een oplossing die mede is aangedragen door de ketentafel popmusici van PACCT. Daarbij is het uitgangspunt popmakers in te delen in vijf categorieën (0 t/m 4). We zien bij PAARD vaak beginnende makers in de categorieën ‘starting up’ (fase 0). Veel van hen gaan in dit stadium met muziek maken om als hobby. In de visie van PAARD is het in dit stadium van belang ervaring op te doen: met ‘meters maken’, een show opzetten, je eerste promofoto’s of video. Dat is van groter belang dan een gage ontvangen. Makers in deze fase zijn gebaat bij een onkostenvergoeding: naast een vergoeding van gemaakte kosten faciliteert PAARD het optreden wel met serieuze ondersteuning op het gebied van marketing, techniek en productie, waardoor je als jonge artiest toch een heel professioneel optreden kunt geven. Deze startende categorie van muziekmakers speelt vaak in PAARD. Het complete aanbod in Paardcafé valt hier zo ongeveer onder.

Boven deze eerste fase staan de ‘upcoming’ acts (fase 1). Acts die bijvoorbeeld hun eerste shows gespeeld hebben, waar zich een fanbase omheen ontwikkelt, mogelijk optredens bij de Popronde en uitzicht op een eerste officiële release. Acts die op eigen kracht zo’n 50 tot 100 bezoekers trekken, die ambitie en eigenzinnigheid tentoonspreiden. Deze acts ondersteunt PAARD bijvoorbeeld met voorprogramma’s, door te helpen met een releaseshow of door hen op te nemen in onze singlesclub. In financieel opzicht vinden we hier een gage gepast die onder de SENA-norm zit, maar wel ruim de onkostenvergoeding en het sociale minimum overstijgt. Bovenaan de middencategorie zit een ‘developing’ groep makers (fase 2) die bij een show in PAARD de Kleine Zaal vult. Deze makers hebben een groot aantal zaken voor elkaar:  n of meerdere releases, een aantal professionele ondersteunende partijen om zich heen, een redelijke media-aandacht. Voor PAARD is dit een categorie makers die ondersteund moet worden met een volwassen gage, conform de SENA-norm van 290 Euro per persoon per dag. Over het algemeen is de recette-opbrengst te gering om deze gage te betalen.

Eindconclusie is dat er dus geld bij moet. PAARD ondersteunt het idee van PACCT om een fonds te realiseren waarin een deel van de servicekosten van elk verkocht kaartje terechtkomt. Dit bedrag zou door de overheid gematched moeten worden om daarmee de gages aan te vullen. De Ketentafel Pop van FairPACCT start een Fair Pay Pilot van september t/m november 2024. PAARD is  n van de zes podia die hieraan gaat

deelnemen. Er zijn gesprekken gaande met VSB, Cultuurfonds en Fonds Podiumkunsten om hierin te participeren.

Muzikmakers die zich in Fase 3 en 4 bevinden ontvangen reeds een marktconforme gage.

DIVERSITEIT EN INCLUSIE

We slagen er goed in heel uiteenlopende en verbindende programma’s te laten plaatsvinden en dat met een groot aantal samenwerkingspartners. We zijn een spiegel van de maatschappij. Dit is het resultaat van een programmateam dat divers is, maar ook van een organisatie waar geluisterd wordt naar elkaars meningen, inzichten en waar vragen gesteld kunnen worden. PAARD werkt doorlopend aan een personeelsformatie die de samenstelling van de Haagse bevolking goed reflecteert. Afgelopen jaren is ook de Raad van Toezicht meer divers geworden.

We trokken een zeer divers publiek vanuit alle postcodegebieden van Den Haag. De afgelopen jaren hebben we actief financie le, digitale, sociale en fysieke drempels voor onze bezoekers verlaagd; we doen mee aan projecten voor mensen met een kleinere portemonnee (Quiet, Ooievaarspas), hebben stappen genomen om onze website aan de WCAG-richtlijnen (Web Content Accessibility Guidelines) te laten voldoen en hadden bij verschillende programma’s tolken voor slechthorenden. Dit is uiteraard een ongoing proces; diversiteit en inclusie zal zich steeds meer in de organisatie verankeren.

Het speelveld waarop PAARD zich bevindt (pop- en nachtcultuur) is inherent divers. Wij geloven dat wat er in PAARD gebeurt, speelt, te horen en te zien is, een spiegel moet zijn van de stad en maatschappij. Daarom valt te verwachten dat het PAARD-programma, -partners, -publiek en -personeel divers en inclusief zijn. Diversiteit en inclusie komen niet vanzelf; blinde vlekken en uitdagingen blijven bestaan. In 2023 heeft PAARD een aantal nieuwe activiteiten gestart, afspraken gemaakt en werkwijzen in werking gesteld die de diversiteit van het programma, personeel  n publiek hebben vergroot (of zullen vergroten).

In 2023 voerde PAARD de Nulmeting Code Diversiteit en Inclusie uit, waaruit bleek dat zowel het programma (5.5) als de partners (5.5) divers zijn. PAARD biedt ook dit jaar een podium aan verhalen en muziek die niet altijd voor de hand liggen of die zelden gehoord worden. Het programmateam van PAARD is divers samengesteld. In 2023 heeft er veel verloop plaatsgevonden in het programmateam, wat een unieke gelegenheid bood om de teamstructuur opnieuw te evalueren en in te richten. Bij de selectie zijn kwaliteit, expertise en talent leidend, maar er wordt eveneens strategisch nagedacht over hoe het team zo divers mogelijk kan blijven, inclusief variatie in achtergrond, representatie, leeftijd, gender, enzovoort. Dit zorgt voor scherpere keuzes en maakt ruimte voor diverse perspectieven binnen het programma van PAARD. Programma’s als Kaleidoscoop, Büyük Disco en Supafly zijn een direct gevolg van dat

diverse team aan programmeurs en medewerkers

Qua toegankelijkheid streeft PAARD ernaar om inclusief te zijn op verschillende vlakken. Fysiek is PAARD toegankelijk voor iedereen, hoewel het Paardcafé momenteel niet toegankelijk is voor mensen met een beperking door brandveiligheidseisen. Er wordt onderzocht of aanpassingen mogelijk zijn om deze ruimte in de toekomst wel toegankelijk te maken. Digitaal is de website van PAARD ontworpen om leesbaar te zijn voor een breed publiek, maar we voldoen in 2023 nog niet aan de WCAG-doelstellingen die zijn opgesteld door de overheid. Dat gaat worden aangepakt.

Financieel verlagen we drempels waar mogelijk. Met verschillende passen, zoals de Ooievaarspas en de CJP-pas, kunnen bezoekers tickets kopen tegen een verlaagd tarief. Daarnaast ondersteunt PAARD het initiatief Quiet, dat helpt bij het verlichten van verborgen armoede door gratis tickets en andere voordelen te bieden.

Op sociaal vlak is het essentieel dat PAARD een veilige en open plek blijft. We werken samen met externe partners zoals COC en MuteSounds voor advies over hoe we onze inclusiviteit kunnen verbeteren. Ons personeel en de beveiliging volgden in 2023 de ‚Safer Clubbing‘ cursus van Stichting Sex Matters, ondersteund door de gemeente Den Haag. Ook maakt PAARD deel uit van de ‚Ben Je Oke?‘-campagne, die sociale veiligheid bevordert.

In de nulmeting scoort PAARD een 3.2 op personeel. Omdat PAARD D&I (Diversiteit & Inclusiviteit) ziet als een ongoing proces, een werkwoord, hebben we harde targets (in cijfers) altijd gemeden; Kwaliteit en expertise staan voorop in de werving. Het ontbreken van die harde targets, doet ons minder scoren op de nulmeting. Dat wil niet zeggen dat we geen actief beleid voeren of dat D&I geen prioriteit is. Onder de kantoormedewerkers is weinig verloop, waardoor er weinig vacatures uitgezet worden. Als er een vacature uitgezet wordt, gaat bij gelijke geschiktheid de voorkeur uit naar iemand die bijdraagt aan een realistische afspiegeling van de Haagse samenleving. Bij de horeca-afdeling is er een hoger verloop en hierin zien we de gewenste afspiegeling dan ook sterker terug.

Ook is het van belang dat PAARD het inclusieve werkgeversmerk versterkt, zoals gebeurde in 2023 met de ‚Back-stagepass: Podiumtechniek voor Meiden‘ en de stage-oriëntatiedag. Onze vacatures zijn door een recruitmentbureau doorgelicht op inclusiviteit en worden actief in diverse gemeenschappen verspreid. Het managementteam (MT, 7 personen) kan onmogelijk alle perspectieven (150+ collega’s) in de besluitvorming meenemen. Het ophalen van inzichten uit de organisatie en het terugleggen van besluiten in de organisatie zijn kerntaken van het MT. In 2023 is een nieuw beleid ingesteld waarbij er ieder kwartaal een strategisch MT-overleg plaatsvindt. Dit overleg is tevens een moment om de D&I doelstelling van PAARD onder de loep te leggen en waar nodig bij te sturen.

EDUCATIE

Sinds 2015 organiseert PAARD in samenwerking met Ready to Play en Cultuurschakel, de schoolvoorstelling Rockster in de Beatstad voor leerlingen uit de laatste twee groepen van het basisonderwijs en de eerste twee klassen van het voortgezet onderwijs.

In deze voorstelling komen alle acts en hun liedjes langs die bijgedragen hebben aan Den Haag als dé poststad van Nederland. Golden Earring, Shocking Blue, DI-RECT, Anouk, Goldband, Mula B, allemaal komen ze voorbij.

Daarnaast laten we zien hoe makkelijk en leuk het is om zelf muziek te maken door een aantal leerlingen op het podium te vragen en ze in een paar minuten een dusdanig simpel thema te leren, wat ze vervolgens gezamenlijk als band uitvoeren.

We zien elk jaar een stijging van het aantal aanmeldingen voor deze voorstelling. Echter, 2023 was daarop een uitzondering met 295 leerlingen tegenover 431 in 2022.

Naast Rockster in de Beatstad bood PAARD in samenwerking met jINC-Haaglanden eens per maand een zogeheten jINC Bliksemstage aan leerlingen uit, met name, het voortgezet onderwijs.

Per stage kwamen er 8 tot 12 leerlingen van een school langs en lieten we zien wat PAARD doet en, vooral, wat voor beroepen je bij PAARD kunt uitoefenen. Het betrof hier meestal leerlingen uit een achterstandssituatie die minder bekend waren met culturele instellingen en de mogelijkheden die dat ook hun kan bieden.

Na een rondleiding krijgen de leerlingen uitleg over licht en geluid en mogen zij ook zelf de apparatuur bedienen. Daarnaast mogen ze op het podium van PAARD rappen en/of zingen.

GOVERNANCE

Naam:	Functie:	In functie sinds:	Uiterlijk aftreden:
Marjolein de Jong	Voorzitter	13-12-2018	13-12-2027
Jeroen Wielaard	Audit committee	13-12-2018	13-12-2027
Sandra Jumelet	Audit committee	16-12-2021	16-12-2030
Saul van Stapele	Algemeen lid	15-10-2019	15-10-2028
Bao Yao Fei	Algemeen lid	16-12-2021	16-12-2030
Patty Broese van Groenou	Algemeen lid	09-06-2022	09-06-2031
Wouter Touw	Algemeen lid	05-10-2023	05-10-2032

Sinds 2019 werkt PAARD met een raad van toezicht (RvT). De RvT vergadert minimaal viermaal per jaar en evalueert zichzelf jaarlijks. De directeur-bestuurder rapporteert in deze vergaderingen in hoofdlijnen over de uitvoering van haar taken. Deze rapportage bevat in ieder geval een financieel overzicht, een overzicht van de gerealiseerde besluiten en verwachte voortgang van de werkzaamheden en al datgene waarvan een raad van toezicht overigens op de hoogte behoort te zijn. In de RvT vormen twee leden de audit-commissie waarmee de directeur-bestuurder belangrijke financiële zaken zoals de jaarrekening zorgvuldig doorneemt alvorens die te presenteren aan de voltallige RvT. Leden van de RvT worden benoemd voor een periode van drie jaar en zijn tweemaal herbenoembaar. PAARD volgt de Governance Code Cultuur, alle nieuwe leden volgen hiervoor een training.

PAARD heeft een interne en externe vertrouwenspersoon, een protocol rondom ongewenst gedrag en een klokkenluidersregeling. Binnen de Raad van Toezicht is één lid aangesteld als vertrouwenspersoon.

REDACTIE

Mw. Majel Blonden – Directeur
Dhr. Henk Koolen – Programmering Concerten & Festivals
Mw. Eva von der Assen – Programmering Dance & Festivals
Mw. Conchitta Bottse – Programmering Grootstedelijke Muziek
Dhr. Wesley Bohemen - Zakelijke verhuur & Evenementen
Dhr. René van der Zee - Productie, Techniek & Gebouw
Dhr. Joeri Gordijn – Marketing & Strategie
Mw. Elsa Blaauboer - Horeca
Mw. Agnita Hoek - Personeel & Organisatie

CONTACT

Mw. Majel Blonden
Directeur
majel@paard.nl

OPMAAK

Robert Muda van Hamel / Spacebar

MUZIEK

The Klittens & Néomí

PAARD

FEITENBLAD 2023

CIJFERS	2023	2022	2021	2020	2019
Totaal aantal bezoekers (incl. café en gasten)	299.236	270.809	80.098	67.379	245.784
Aantal bezoekers concerten	83.031	71.953	18.336	19.637	77.990
Aantal bezoekers online events	2.852	786	38.028	19.315	
Aantal bezoekers dance	65.148	75.792	8.514	12.423	49.123
Aantal bezoekers festivals	15.523	9.760	7.245	2.540	17.030
Aantal bezoekers Pophotspot	35.000	35.000	0	0	26.647
Aantal bezoekers commerciële verhuur	10.438	10.516	482	383	7.546
Gasten/diversen/pr kaarten	4.570	3.679	508	482	8.130
Aantal bezoekers op locatie	20.103	11.982	3.624	493	9.066
Aantal bezoekers Paard Café	62.571	51.341	3.361	12.106	50.252
Totaal aantal activiteiten (incl. café)	661	585	221	312	723
Aantal concerten grote en kleine zaal	208	172	57	116	219
Aantal online events	2	4	54	30	
Aantal dance optredens	90	96	16	23	97
Aantal festivals	8	10	7	2	21
Aantal commerciële verhuringen	26	36	20	15	31
Aantal concerten op locatie	23	12	10	1	46
Aantal concerten en dance Paardcafé	284	233	34	85	274
Literatuur/dans/theater/comedy/overig	20	22	23	40	35
Totaal uitgaven (x € 1000)	6.685	5.417	4.267	3.251	5.176
Waarvan programmakosten	2.611	2.236	2.085	1.100	3.096
Waarvan personeel en organisatie	3.218	2.668	1.684	1.732	1.608
Waarvan huisvesting	856	513	498	419	472
Totaal inkomsten (x € 1000)	6.663	5.449	2.822	2.718	5.123
Waarvan entree	3.192	2.481	820	737	2.250
Waarvan horeca (netto)	1.292	1.058	209	193	971
Waarvan fondsen/sponsoring en overig	440	310	330	303	433
Waarvan subsidie	1.712	1.593	1.456	1.479	1.464
Rentebaten	27	7	7	7	6
Deelneming	-	-	0	0	0
Exploitatieresultaat (voor BB en L)	-22	32	-1.445	-533	-53
Percentage eigen inkomsten	76%	71%	52	40	29
Percentage subsidie	24%	29%			
Exploitatieresultaat zonder Coronasteun			-1.445	-533	
Coronasteun			1.283	1.454	
Resultaat na coronasteun			-162	921	
Reserveringen coronaperiode (2021-2022)				1.004	
Verwacht resultaat coronaperiode			-162	-84	